

EXPO ITINERAR SPIRITUAL - 33

Cristina Sabău - TRIFU

Abstract: *This article refers to the part of the liturgical clothing exhibited in the frame of the Spiritual Itinerary - 33 exhibition, in 2017, at the Art Department of the Satu Mare County Museum. Basic ideas on the design of this clothing and their technique are explained.*

Keywords: *liturgical art, ornate vestments collection, episcopal vestments, papal mitre*

Reprezentând o atracție de interes cultural și turistic al județului Satu Mare, Muzeul de Artă situat într-o clădire cu vocație istorică, într-o ambianță deosebită pentru artiștii expozanți. Prin bunăvoința conducerii muzeului, în luna august a anului 2017 am putut organiza pe sinele acestuia o amplă expoziție personală, curatorul ei fiind istoricul de artă doamna Felicia Grigorescu. Expoziția cuprindea o retrospectivă a lucrărilor mele de artă liturgică realizate pe parcursul a peste trei decenii de activitate. Eveniment inedit, expoziția de artă liturgică catolică s-a bucurat de un număr impresionant de vizitatori, demonstrând interesul crescut pentru acest gen de artă, care îmbină concomitent două emoții cu rădăcini profunde în subconștientul uman: fiorul artistic și cel religios.

Mulți m-au întrebat cum de am optat pentru această ramură a artei, care în lumea de azi pare demodată și foarte puțin cunoscută, în contextul unei puternice înstrăinări de religiozitatea și canoanele bisericii, mult blamate în perioada comunistă și care în țările occidentale, în paralel a cunoscut o puternică secularizare? Răspunsul meu este simplu: am simțit afinitate pentru acest domeniu al artei.

Ca să mă exprim mai poetic: este ca și cum m-aș plimba pe lângă o mare grădină părăsită cu copaci seculari, cu specii de arbuști și plante valoroase, dar neglijate, năpădite de uscăciuni și buruieni, cu mormane de gunoai aruncate într-însa. Părerile multora spun că grădina trebuie modificată sau chiar rasă de pe fața pământului, bălăriile ei ocupă un loc important care poate fi înierbat sau folosit în diferite alte scopuri, dar că neapărat trebuie scăpat de acea povară de vegetație și copaci, care implică multă bătaie de cap. Ei bine, eu mă încapățenez să intru în grădina veche. Copacii mari mă impresionează puternic dar contemplându-le înălțimea sunt neatentă și mă împiedic de crengile uscate căzute pe acolo. Așa ajung aproape de pământ și descopăr niște buruieni frumoase, de o rară noblețe. Culeg aceste buruieni și le plantez într-un ghiveci ca să le pun în valoare, apoi găsesc că de fapt sunt clopoței de pădure și că sunt deosebit de frumoși...”.

Așa și cu arta liturgică „Am cules clopoței dintr-ăștia în urmă cu mulți ani, i-am cultivat și dezvoltat ca să arăt și altora că acestea sunt flori deosebite și trainice, culese dintr-o grădină cu trecut pretențios”.

Expoziția mea a cuprins fotografii cu lucrări realizate, amenajări de sanctuare, picturi pe sticlă pentru interioare de biserici, numeroase imagini cu vestimentație liturgică și separat, ornamentele liturgice propriu-zise, care alcătuiesc Colecția Catedralei Romano - Catolice din Satu Mare.

Voi insista asupra colecției de ornate prezente în natură în sălile de expoziție ale muzeului. Trebuie spus că ele au fost create între anii 2006 și 2008 și sunt expresia unei concepții estetice unitare atât asupra rostului cât și a funcției hainelor bisericești, care în deplină concordanță cu cerințele impuse de canoanele liturgice, exprimă totodată un suflu nou, o viziune novatoare în exprimarea simbolurilor liturgice. În arta bisericească de după Conciliul Vatican II, între regulile și canoanele stabilite și reprezentarea simbolurilor de inspirație biblică există un vast teritoriu de libertate de exprimare, ... „se poate face creație artistică”.

Colecția se compunea din veșminte realizate pentru anumite ocazii, care fiecare corespundea unei culori liturgice de bază, iar pe țesătura de fond erau compuse diferite simboluri biblice cunoscute creștinilor practicanți. Aceste veșminte le-am creat în așa fel ca ele să atragă și privirile celor mai puțin avizați, aducând un mesaj accesibil unui public cât mai numeros. Folosind tehnica colajului și a juxtapunerii materialelor textile, îmbinarea lor s-a făcut prin multiple genuri de cusături textile, broderii ornamentale etc. Materialele folosite au fost cu precădere stoffe din lână cu aplicații din mătase pictată manual sau imprimată, diferite fire de mătase și fire metalice.

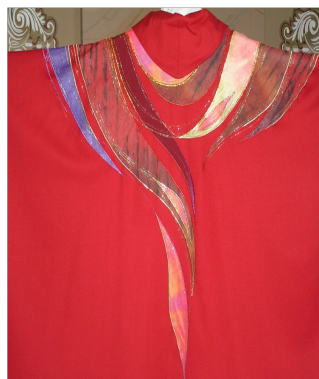
Îmi este greu să stabilesc o ierarhizare a acestora deoarece fiecare capătă importanța deplină în contextul sărbătorii în care este folosită, dar încerc să evidențiez câteva dintre ele, după ordinea în care au apărut în sala de expoziție.

Una din piesele „grele” în încărcătura simbolică este **un ornat folosit în Postul Mare** și care în ciuda mijloacelor modeste cu care este realizat (fără strălucirea conferită de firele de aur) șochează prin ineditul compunerii asimetrice a două culori: **violetul căinței și griul cenușii**. Acestea se împletesc sub forma unor spini care devin dramatici și violenți, pe partea anterioară a ornatului luând forma unui fulger de foc. Această împletire de simboluri și culori liturgice încarcă metafora cu dramatismul necesar, iar reținerea de la strălucire și fast, exprimă austeritatea căinței, concentrându-se pe mesajul Postului Mare.

Următoarea piesă din înșiruirea expusă este un ornat ce exprimă foarte mult optimism și încântare vizuală. Este acea piesă care după ce a părăsit atelierul fiind dusă spre destinație, a lăsat încăperea pustie, cu toate că mobilierul și obiectele din preajmă rămăseseră tot acolo. Folosită la liturgiile oficiate în catedrală, haina emană multă spiritualitate și optimism. **Ornatul este folosit în perioada de peste an, are culoarea liturgică verde**, exprimă speranța care ne învăluie viața. Compoziția este tumultuoasă și bogată în semnificații. Pe suprafața hainei se întrezăresc multiple luciri ale peștilor ce înoată în ape (simbol creștin) și converg spre cercul euharistic și însemnul lui Cristos. Multe îmbinări de nuanțe, multiple bogății în rezolvările detaliului.

Înșiruirea continuă cu o altă piesă de rezistență: **ornatul pentru Vinerea Mare**. Este de un dramatism aparte care din punct de vedere vizual se materializează prin alăturarea pe **culoarea roșie**

(**simbolul martiriului**) a petelor de culoare gri și negre, a formelor și liniilor colțuroase, chipul Mântuitorului mort pe cruce și alte simboluri cu impact puternic. Este un postav din lână, cuprinde cusături groase și aplicații foarte accentuate, fără broderie aurie, cu un mesaj ferm!

Imediat alături, un veșmânt contrastează puternic cu acest ornat prin **armonia și moliciunea nuanțelor de violet**, un fel de clar-obscur al sentimentului de speranță și dor al adventului (**Postul Crăciunului**), o așteptare prelungă în care se întrezărește lumina, căci și acest ornat exprimă o stare de spirit ce caracterizează o anumită perioadă a calendarului liturgic, ne introduce în atmosfera respectivei sărbători.

Trecând apoi peste **ornatul alb al bucuriei Crăciunului**, cu dinamica Stelei care a răsărit, cu aripa îngerului care călăuzește, mă opresc și insist asupra **veșmântului alb de Paște**, sărbătoarea supremă a creștinătății. Ornatul conceput pentru acest eveniment exprimă accentuat tresărirea de bucurie a învierii Domnului, este ca un semn de exclamare! Gândit a fi în culori calde, puternice, compuse în benzi oblice înclinate, cu aspect asimetric inedit, vestește de la mare distanță bucuria triumfului luminii asupra întunericii. Pe această dispunere a culorilor apare chipul lui Isus înviat, imprimare textilă a unei lucrări grafice personale. Ornatul acesta are un impact puternic asupra întregului sanctuar. Folosit în catedrală, luminează de la mare distanță, ca un veșmânt curcubeu.

O altă surpriză este **veșmântul roșu pentru Rusalii**, o adevarată cavalcadă de culori de flăcări și Spirit Sfânt, multă dinamică și foarte mult avânt, o realizare de mare curaj, care înflăcărează sufletele și le urnește din pasivitate.

Sigur că au fost expuse și alte ornate liturgice, a căror colorit și vibrație de forme și simboluri în fiecare caz este aparte, cu expresivitate specifică. Demersul rezolvării în această tehnică care conferă specificitatea stilului folosit de mine, deocamdată unic în România și în această parte a Europei, nu atât pentru tehnica folosită, cât pentru viziunea novatoare creată.

Din acest motiv există multe persoane care apreciază rezultatele efortului depus de mine pentru inovare, cum dealtfel

altele mai conservatoare, optează pentru o anume reținere în promovarea formelor noi de expresie plastică.

Totuși, după 35 de ani de căutare și activare neconținută în acest domeniu, conjunctura anului 2019 a fost prielnică, iar în contextul vizitei apostolice în România a Sanctității Sale Papa Francisc, am beneficiat de onoarea deosebită de a mi se atribui comanda proiectului și execuției ornatului liturgic în care Sfântul Părinte a oficiat liturghia de la Șumuleu-Ciuc.

Acest proiect includea **veșmântul liturgic propriuzis, mitra episcopală, ornatele diaconilor și proiectarea veșmintelor episcopilor și a stolelor pentru preoți.**

Este un proiect special în care am reunit experiența acumulată de-a lungul anilor cu elanul și voința de a crea ceva nou, în stilul pe care l-am perfecționat. În viziunea mea am vrut să exprim măreția momentului, mesajul de optimism și personalitatea Papei Francisc. Este o lucrare complexă care respectă tradiția formelor și simbolurilor de bază, dar introduce combinații de linii și culori mai puțin convenționale, însă foarte armonioase. Așadar, aceeași dinamică a liniilor compoziției pe care am practicat-o de-a lungul anilor, culori optimiste, calde și atent căutate înconjoară pe fața ornatului reprezentarea statuii Fecioarei Maria și turlele bisericii mariane din Șumuleu Ciuc. Toate acestea în deplină concordanță cu aspectul mitrei papale, cu veșmintele diaconilor pe care reverberează ca un ecou replici vizuale din haina papei în armonie cu grafica și coloritul decorației de pe veșmintele episcopilor și a stolelor preoților prezenți.

Iată că revenind la metafora de la început „clopoței” culeși ca flori sălbatice, „buruienile au rodit în ghivece” iar acum, prin adierea anilor ce au trecut, au căpătat culoare intensă și gingășie, sugerând un clinchet fin de recunoștință. Cum spuneam, „Grădina veche” ascunde multe bogății și multe comori!

În ceea ce mă privește, am reușit să apreciez aceste comori și doresc să le susțin până la capăt!

Sabău - Trifu Cristina